

VILNIAUS REGIONINĖS ARCHITEKTŪROS TARYBOS

IŠVADA

2026 m. birželio 2 d.

Vilnius

Posėdžio pirmininkė – Dalia Dijokienė
Posėdžio sekretorius – Kazimieras Labokas

Vilniaus regioninės architektūros tarybos (toliau – Tarybos) **nariai dalyvavę priimant išvadą:** Dalia Dijokienė, Vitas Karčiauskas, Kęstutis Kisielius, Aurimas Syrusas, Algimantas Pliučas, Vaidotas Kuliešius (nuotoliu), Rūta Leitanaitytė, Julius Šeibokas (nuotoliu), Algirdas Umbrasas, Marija Nemunienė (nuotoliu), Edmundas Benetis (nuotoliu), Giedrė Filipavičienė.

Kiti posėdžio viešojoje dalyje dalyvavę asmenys:

Pareiškėja: Vilniaus miesto savivaldybės administracija.

Prašymas: *Dėl Vilniaus architektūros kokybės vertinimo metodikos taikymo Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje gairių su priedais projekto įvertinimo Vilniaus regioninėje architektūros taryboje vadovaujantis Architektūros kokybės vertinimo metodikos patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. D1-112 „Dėl Architektūros kokybės vertinimo metodikos patvirtinimo“ 28 punktu.*

Posėdis vyko 2026 m. birželio 2 d. mišriu būdu (Lietuvos architektų rūmų posėdžių salėje (Kalvarijų g. 1, LT 09310 Vilnius) ir nuotoliniu būdu „Zoom“ platformoje (Meeting ID: 820 8847 8278). Posėdžio vaizdo, garso įrašai: darytas vienas (1) garso įrašas „2026-06-02 posėdžio įrašas“ (įrašo trukmė 03:17:07).

I. NAGRINĖJAMI KLAUSIMAI

Taryba 2026-06-02 posėdžio metu svarstė Vilniaus miesto savivaldybės administracijos (toliau – Pareiškėjos) 2026-05-21 prašymą Nr. A51-90118/26 „Dėl Vilniaus architektūros kokybės vertinimo gairių projekto svarstymo“. Pareiškėja įgyvendindama Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo 11 straipsnio 5 dalimi ir Architektūros kokybės vertinimo metodikos patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. D1-112 „Dėl Architektūros kokybės vertinimo metodikos patvirtinimo“ (toliau – Metodikos) 28 punktu prašė Tarybą apsisvarstyti ir įvertinti Vilniaus architektūros kokybės vertinimo metodikos taikymo Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje gairių projektą (toliau – Gaires) su priedais ir pateikti savo rekomendaciją.

Prie prašymo pateikti dokumentai:

- 1) Nuoroda į Vilniaus miesto savivaldybės administracijos tinklalapyje viešinamą Gairių projektą: <https://vilnius.lt/rest/assets/0aeb4cc9-709c-4b4d-aeb8-b359d0200da5.pdf>;
- 2) Nuoroda į Vilniaus miesto savivaldybės administracijos tinklalapyje viešinamą Gairių priedą - Vilniaus architektūros kokybės gidą (Architektūros kokybės vertinimo metodikos taikymo Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje gairių aiškinamąją dalį) (toliau – Gidą): <93976d7c-88ee-4a3e-b3d4-a9e8595e9f25.pdf>;
- 3) Pakeitimų suvestinė dėl gautų visuomenės pasiūlymų rengiant Vilniaus miesto teritorijos architektūros kokybės vertinimo gairių projektą – pasiūlymų įvertinimas ir atlikti pakeitimai;
- 4) Pasiūlymų ir pastabų, gautų viešinant Gaires ir Gidą įvertinimas;

- 5) Įvertinus gautus visuomenės pasiūlymus pakoreguotos Gairės ir Gidas.
- 6) Posėdžio metu Pareiškėjos atstovės pristatyti dokumentai: vizualinė Gairių ir Gido turinio prezentacija.

Prašymo svarstymas vyko tokia tvarka: Tarybos pirmininkė paskelbė, kad kvorumas yra susirinkęs ir posėdis gali vykti. Viešojoje Tarybos posėdžio dalyje prašymą pristatė Pareiškėjos atstovės Vilniaus miesto savivaldybės vyriausioji architektė _____ ir _____. Pasisakė ir klausimus uždavė Tarybos nariai. Pareiškėjos atstovės atsakė į klausimus, vyko atvira diskusija tarp posėdžio dalyvių. Toliau pasisakė kiti viešojoje posėdžio dalyje dalyvavę asmenys. Pareiškėjos atstovės atsakė į klausimus, vyko atvira diskusija tarp posėdžio dalyvių. Toliau vyko uždaroji Tarybos posėdžio dalis, kurioje Tarybos nariai išdėstė savo argumentus ir suformavo išvadas.

II. PRAŠYMO NAGRINĖJIMUI REIKŠMINGOS APLINKYBĖS

Pareiškėjos atstovių

pristatymas:

- Vyriausioji Vilniaus miesto architektė _____ pristatė Gairių rengimo ištakas, dokumento rengimą paskatinusias priežastis ir architektūros reglamentavimo raidos chronologiją;
- Analizuotas ir atskleistas Gairių ir Gairių priedo – Gido tarpusavio santykis. Gidas pristatytas kaip turinio šaltinis (principai, paaiškinimai, rekomendacijos);
- Pabrėžta, kad Gairės nėra miesto strategija, o kryptis – krypties patikrinimo įrankis aktualus visoms miesto teritorijoms ir jų tolesnei raidai;
- Pažymėta, kad Gidas yra tik pagalbinis Gairių taikymo dokumentas, kuris nebus taikomas kaip imperatyvus teisės aktas ir yra skirtas palengvinti Gairių taikymą. Gidas turi būti vertinamas kaip Gairių priedas – aiškinamoji dalis ir praktinis įrankis Gairių taikymui;
- Akcentuota, kad Gairės ir Gidas turi būti vertinami kaip vienas sisteminis (sistemoje veikiantis) dokumentas, kurio pagrindas yra holistiniai aspektai, tokie kaip 15 min miestas, neutralus klimatas Vilnius ir kt.;
- Pažymėta, kad ateityje ir toliau planuojama rengti gaires ir (ar) gidus atskiroms miesto dalims ir (ar) objektams;
- Pranešėjos _____ pakartotinai apibūdintos Gairių ir Gido rengimo ištakos – apibendrinti esminiai principai, kurie Pranešėjų vertinimu yra aktualūs visam miestui;
- Kartu pažymėta, kad Vilnius yra labai įvairus ir daugiafunkcinis miestas todėl viename dokumente nėra praktinės galimybės apimti visų skirtingų miestų rajonų ypatybes;
- Visos Vilniaus miestui besikartojančios ir aktualios sritys Gide buvo susistemintos į 5 pagrindines temas (1 žingsnis – pirmiausia Gidas): 1) Kontekstas ir urbanistinis integralumas; 2) Judumas ir gyvos gatvės; 3) Funkcionalumas ir paslaugų įvairovė; 4) Viešosios erdvės visiems; 5) Tvarumas;
- Kiekviena tema išskaidyta į poskyrius (principai, paaiškinimai ir rekomendacijos);
- Toliau kiekvienam poskyriui suformuluojami vertinimo klausimai kurie grupuojami pagal temas;
- Atsižvelgiant į Metodikos reikalavimus klausimai yra „perskirstomi“ pagal kriterijus, tačiau kiekvienas jų lieka susietas su konkrečiu Gido poskyriu, tokiu būdu siekiama, kad gairės būtų vertinamos per architektūros kriterijus;
- Nagrinėjant Gairių ir Gido santykį, kad Gairės, kaip dokumentas tiesiogiai koreliuoja su Gidu kaip privalomuoju priedu,

- Toliau pristatyta koks yra planuojamas praktinis Gairių ir Gido taikymas rengiant statinių projektus Vilniaus mieste - pirmasis Gairių ir Gido taikymo etapas – išduodant specialiuosius architektūros reikalavimus. Specialiuosiuose architektūros reikalavimuose bus įrašomi konkretūs Gairių ir jų priedų aspektai nurodant į ką svarbiausia atkreipti dėmesį projektuojant konkrečioje vietoje. Antrasis etapas - Gairių ir Gido taikymas projektavimo metu pasitikrinant ar parenkant projekto sprendinius;
Trečiasis etapas – projekto derinimo (tikrinimo) etapas – Gairės ir Gidas taikomi kaip vienas dokumentas padedantis komunikuoti projektinius pasiūlymus tikrinantiems atsakingiems savivaldybės darbuotojams ir projektuotojams;
- Pranešėjos pabrėžė, kad Gairės ir Gidas pirmiausia turi būti vertinamos kaip dialogo tarp savivaldybės ir projektuotojo (architekto) instrumentas. Jokiais atvejais nebus keliamas reikalavimas atitikti visus aspektus nurodytus Gairėse ir Gide. Specialiuosiuose architektūros reikalavimuose bus įvardinami konkretūs Gairių aspektai, kuriuos turi atliepti konkrečioje teritorijoje rengiamas projektas. Projektams nebus taikomi visi Gairėse ir Gide nurodyti aspektai ir klausimai;
- Buvo vertinami gauti visuomenės pasiūlymai dėl galimybės iš karto Gairėse ir Gide išskirti teritorijų planavimo stadijai aktualius tik teritorijų planavimui aspektus, tačiau tai Pranešėjų vertinimu nebūtų tikslinga. Gairės negali būti atskirai atsiejamos statinių projektavimui ir teritorijų planavimui, nes visi įvardinti aspektai viena ar kita forma yra aktualūs ir rengiant teritorijų planavimo dokumentus ir šių klausimų neįvertinus planavimo metu vėliau projektuojant statinį jų sprendimas tampa arba neįmanomas arba labai komplikotas;
- Atitinkamai skirtingu urbanistinės aplinkos formavimo etapu ar lygmeniu rengėjui bus užduodami ir skirtingi Gairėse ir Gide suformuluoti klausimai akcentuojant būtent tik tai kas yra aktualu;
- Nagrinėjant skirtingus architektūros kokybės vertinimo būdus prieita prie išvados, kad pati patogiausia forma vertinimui atlikti yra „šviesoforo“ principas kriterijų išpildymo žymėjimas skirtingomis spalvomis pagal vertinamą jų atitiktį aspektui ar kriterijui (geltona, žalia raudona). Įvardinta, ką kokia spalva reiškia ir kaip turi būti suprantama. Ekrane pademonstruotas ir pristatytas spalvinio vertinimo pavyzdys;
- Gairės nėra skirtos reikalavimams nustatyti, bet yra kryptų ir rekomendacijų rinkinys taikomas vienodai visiems – sąrašas kriterijų į ką reikia atkreipti dėmesį projektuojant statinius ar rengiant teritorijų planavimo dokumentus.
- Projektuojant statinius ir rengiant teritorijų planavimo dokumentus yra labai svarbu sprendinius parinkti ne izoliuotai vertinant tik sklypo problematiką, o nuolat sugrįžti prie visumos ir holistinio vertinimo, kam ir yra skirtos Gairės su priedais.
- Gairės ir Gidas yra orientuotas į unikalumo, „vilnietiškumo“ ir autentiškumo išsaugojimą. Būtent kitų šalių ar miestų architektams projektuojantiems Vilniuje ypač svarbu akcentuoti Vilniaus specifiką ir visam miestui būdingiausius bruožus, ką Gidu ir bandoma perduoti projektuotojams.
- Esminiai Gide akcentuoti aspektai būdingi visam Vilniaus miestui:
 - balanso tarp gamtos ir urbanistikos išlaikymas, kas yra labai svarbu visiems miestiečiams nepriklausomai nuo Vilniaus miesto rajono, visi miesto gyventojai vertina želdynus dėl ko reikalinga išlaikyti šį balansą ir tą akcentuoti bei priminti Gairėse ir Gide;
 - siekis, kad miestas netaptų miestu muziejumi skirtu tik turistams ir išlaikytų patrauklią gyvenamąją aplinką;
 - pagrindinė miesto problematika akcentuojant, kad miestas nėra savitikslių pastatų rinkinys;

- Nors Gairės ir Gidas nėra miesto vystymo strategija, kad projektavimo metu nebūtų nuklysta nuo holistinio vertinimo ir projektuojamo objekto vertinimo jį supančioje aplinkoje turi būti paminėtos ir pagrindinės strategijos kryptys;
- poreikis vengti monofunkcinių struktūrų ir kurti kokybišką gyvenamąją aplinką, transformuoti pramonines teritorijas ir išlaikyti funkcijų balansą bei gyvybingumą;
- Toliau Pranešėjos detalai pristatė 9 Vilniaus principus ir jų sąsaja su architektūros kokybės kriterijais. Detalizuotos ir ekrane pademonstruoti Gairėmis ir Gidu nustatomi ryšiai ir sąsaja tarp kriterijų, aspektų ir principų.

Visuomenės pateiktų pastabų ir pasiūlymų pristatymas:

- Pristatyta visuomenės pastabų ir pasiūlymų vertinimo lentelė.
- Aptartos pateiktos visuomenės pastabos, nurodyta, kad iš viso gauti 64 pasiūlymai. Pažymėta, kad Gairės su priedais nėra naujus reikalavimus nustatantis dokumentas ir dalis pastabų vertintos kaip adresuotos kitiems dokumentams ar teisės aktams dėl ko į šias pastabas negalėjo būti atsižvelgta;
- Pranešėja padėkojo už pateiktas pastabas ir pažymėjo, kad pastabos ir pasiūlymai buvo naudingos ir buvo organizuota papildoma diskusija kaip dokumentas galėtų evoliucionuoti toliau. Pateiktos pastabos peržvelgtos kritiškai. Identifikuota 14 pastabų į kurias buvo atsižvelgta ar iš dalies atsižvelgta – patikslintos Gairių ir Gido formuluotės, atsisakyta dalies aspektų siekiant palengvinti gairių taikymą.
- Pagal visuomenės pateiktas pastabas papildyti ir detalizuoti Gairėse ir Gide suformuluoti kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir klimato kaitos aspektai.
- Didelė pasiūlymų dalis rengėjų buvo identifikuoti kaip adresuoti normavimui dėl to negalėjo būti priimti. Pažymėta, kad Gairės ir Gidas yra kryptis ir filosofija ir nėra forma į kurią projektas turi „įtilpti“ ar pagal kurią projektas bus vertinamas. Būtent projektuotojai kaip profesionalai parenka konkrečius sprendinius, kurie gali būti vertinami taikant Gairės ir Gidą;
- Gairės ir Gidas nėra skirtos taikyti paraižiai ir kiekvienas aspektas turi būti vertinamas kontekstualiai toje vietoje, kurioje jis yra taikomas – kartais projekto sprendiniais reikia prisitaikyti prie aplinkos, kartais atvirkščiai „išjudinti“ susiklosčiusias struktūras, kartais – inicijuoti ir nustatyti kryptį, ir konkretų sprendimą ir sprendinius kas nagrinėjamoje teritorijoje yra reikalinga priima būtent profesionalas – architektas;
- Ateityje ir toliau planuojama vykdyti gairių peržiūrą, sklaidą bei pristatymą ir užtikrinti tinkamą šio dokumento suvokimą ir taikymą.

Tarybos narių pasisakymai, klausimai ir diskusija:

Klausimas (komentaras): Labai geros tezės ir teiginiai, labai gerai padirbėta, su 75 proc. turinio sutinku, tačiau likę 25 proc. turinio yra orientuoti į ateitį ir kaip deklaruojama į atsakomybę prieš ateities kartas. Tačiau nieko nėra paminėta apie atsakomybę prieš dabartinius Vilniaus miesto gyventojus. Visa dokumento pradžia yra adresuota į veiklos reglamentavimą ir procedūras - nurodyta kaip ir kokias procedūras turi atlikti vyriausiasis architektas ir tai jau gali būti vertinama kaip reglamentavimas ir naujų procedūrų nustatymas, kas nebeatitinka Metodikoje nurodytų Gairių objekto. Atitinkamai urbanistikos sudėtinė dalis yra transportas, tačiau apie tai Gairėse ir Gide nieko nepaminėta.

Atsakymas: Vyriausiojo architekto veiklą reglamentuoja įstatymas, o ne gairės. Transporto klausimai yra nagrinėjami ir jiems yra skirtas visas Gido II skyrius. Vilniaus miesto savivaldybės taryba tvirtins abu dokumentus ir Gairės ir Gidą. Aptariant dokumento raidą - iš pradžių buvo parengtas Gidas, kurio esmė yra

klausimynas. Vėliau buvo prieita išvados, kad klausimynas turi atitikti aplinkos ministro patvirtintą Metodikos taikymo gairių struktūrą. Kiekviena Gido tema savyje apima daug kriterijų dėl ko nėra tik atskiro kriterijaus transportui ir visi kriterijai yra aktualūs nagrinėjant transporto temą. Bendras tikslas ir siekiamybė mažinti automobilių kiekį mieste. Akivaizdu, kad vienu dokumentu visko neišspręsimė ir turime nepamiršti, kad Gairės yra skirtos kryptčiai, tuo tarpu transportui reglamentuoti yra skirti teritorijų planavimo dokumentai - specialieji planai ir teritorijų planavimas.

Klausimas (komentaras): Tarybos narys pasisakė dėl architektūros kokybės vertinimo gairių, jų rengimo ir statistinių duomenų. Tarybos nario vertinimu Gairių pavadinimas neatitinka Metodikos formuluotės – trūksta žodžio „projektas“. Pacituota, kad Metodikos 1 punkte nurodyta vertinimo metodika nustato architektūros kokybės vertinimo būdą ir priemones ir šių priemonių negali nustatyti savivaldybių rengiamos gairės. Cituotas Metodikos 2 punktas, kad Metodika rekomenduojama vadovautis kolegialiai vertinant pateiktus projektus ko neatitinka vertinimui teikiamų Gairių formuluotė. Konkretūs vertinimo būdai ir priemonės nurodomi Metodikoje. Narys pabrėžė, kad Gairių 7 punktas taip pat neatitinka Metodikos 1 punkto. Metodikoje nėra nurodomi projektiniai pasiūlymai ar reklamos projektai, kurie yra reglamentuojami Gairėse. Gairių 10 punkte nėra įvardinto minimo galutinio sprendimo priėmimo termino. Gairėse ir Gide vartojamos sąvokos turėtų būti suvienodintos ir suderintos tarpusavyje nes Tarybos vertinimui pateiktoje redakcijoje gausu trūkumų ir netikslumų.

Klausimas: Tarybos narė padėkojo Vilniaus miesto savivaldybės atstovams už atliktą darbą ir nurodė, kad nori pasiteirauti apie prognozuojamą Gairių poveikį ir sukuriamas pasekmes. Kaip ir teigiama pristatyme Gairės yra dokumentas skirtas sutarimui pasiekti - susitarti. Gairėse ir prieduose nurodyta sistema yra pagrįsta spalviniu žymėjimu ir vertinimu „išpildo - atsižvelgiama“, „iš dalies išpildo - atsižvelgiama“, „neatitinka - neatsižvelgiama“. Bet kaip bus skiriamos vertinimo „spalvos“ ir kiek Gairės turės realių pasekmių projekto tvirtinimui? Kas nustatys prioritetus, kokie kriterijai kokiam projektui ar teritorijų planavimo dokumentui yra aktualūs, o kurie ne? Ar šiuos prioritetus ir kriterijus kiekvienu atveju identifikuos ir nustatys savivaldybės administracijos tarnautojas? Ar užuot susitarus kaip tik nekils konfliktas, jei tarnautojas prioretizuos kitus aspektus ir kriterijus nei projektuotojas?

Atsakymas: Savivaldybės vyriausiasis architektas išduoda specialiuosius reikalavimus, kuriuose ir bus nustatomi individualiam projektui aktualūs kriterijai. Vadovaujantis ir šiuo metu galiojančiu aktualių teisinių reglamentavimų vyriausiasis architektas turi teisę ir gali kvestionuoti sprendinius bei kelti klausimus. Tik kuomet bus reikalinga į konkretų aspektą atkreipti projektuotojo dėmesį tuomet pastaba ir bus teikiama. Vyriausiojo architekto kompetencija ir pareigos įpareigoja kelti šiuos klausimus ir atkreipti dėmesį vertinant projektą viso miesto kontekste. Akivaizdu, kad kilus ginčui šios Gairės ir jų priedai yra mažesnės svarbos dokumentas lyginant su įstatymo ar poįstatyminių teisės aktų reglamentavimu. Architektūros įstatyme nustatyti architektūros kokybės kriterijai yra nekvestionuojami, tuo tarpu Gairės yra diskusijos objektas. Spalvinis žymėjimas (šviesoforas) yra skirtas taikymui savivaldybės administracijos viduje ir veiks kaip priemonė skirta aiškiai atskleisti projektuotojui kur kyla tikrinantiems asmenims klausimų ir kur reikalinga diskusija ir aptarimas. Atitinkamai projektuotojas gaus konkrečias raštu suformuotas ir motyvuotas bei teisinių reglamentavimų pagrįstas pastabas ir pasiūlymus.

Klausimas: Šiuo dokumentu turės vadovautis Tarybos nariai, architektūrinių konkursų vertinimo komisijos, projektuotojai ir kiti subjektai. Ar tai nėra per sudėtingas dokumentas? Nes net ir šio pristatymo metu didžioji dalis pristatymo laiko buvo skirta Gairių ir Gido taikymui paaiškinti. Akcentuota jog gauta daug klausimų su skirtingomis taikymo interpretacijomis ir jau dabar išskylančiu poreikiu aiškinti Gairės ir Gidą. Vadovaujantis Architektūros įstatymu ir Metodika Gairėse turėjo būti nurodyti savivaldybės teritorijai

būdingi urbanistinių struktūrų bruožai. Šiuo atveju yra parengtas dokumentas kurio turinys iš esmės gali būti prilygintas projektavimo vadovėliui pateikiančiam bendriausius projektavimo reikalavimus vienodai pritaikomus bet kuriam miestui. Tuo tarpu ir pristatymo metu paminėta, kad individualūs atskirų Vilniaus rajonų bruožai bus identifikuojami vėliau. Visgi atsižvelgiant į įstatyme ir Metodikoje nustatytą reikalavimą ir Gairių objektą ar būtent ne nuo šių bruožų identifikavimo ir reikėjo pradėti? Dabar turime Gaires, prie Gairių parengtas Gidas, Gide nurodyta, kad Gidą papildys atskiri teritorijų ar miesto dalių gidai. Gairėse ir Gide gausu nuorodų į įvairias kitas rekomendacijas ir pasiūlymus, anksčiau rengtas, bet taip ir nepatvirtintas kitas gaires, pvz daugiabučių modernizacijos gaires. Tuo tarpu, Gairės su priedais yra pristatomos ir savivaldybės tarybai bus teikiamos tvirtinti kaip vientisa sistema. T. y. visu šiuo teisės aktuose nenumatytu dokumentų rinkiniu, kuris planuojamas nuolat papildyti ir turės būti vadovaujamasi projektuojant. Kyla klausimas ar tai nėra dokumentas skirtas sukoncentruoti ir vienu savivaldybės tarybos sprendimu bei netiesioginiu tvirtinimu įteisinti visus anksčiau rengtus bei nepatvirtintus dokumentus?

Atsakymas: Pranešėjos pabrėžė, kad jei būtų pasirinktas variantas rengti Gaires konkrečių miesto dalių urbanistinių struktūrų bruožams identifikuoti tai būtų užėmę dar 5 metus, todėl pirmiausia ir buvo pasirinkta tokia strategija, tačiau pastebėta, kad 85 proc. aspektų ir pastabų sutampa nagrinėjant visas atskiras Vilniaus miesto dalis. Atitinkamai rengiant gaires atskirtoms Vilniaus miesto dalims būtų kartojama tas pats. Negana to, skirtingos miesto dalys tarpusavyje persidengia, todėl šiuo metu vis dar būtų sudėtinga atsakyti į šiuos klausimus ir parengti dokumentą tinkamai identifikuojantį skirtingų Vilniaus miesto dalių bruožus. Dėl šios priežasties pasirinkta kelias spręsti Gairių klausimą priartėjimo būdu – pirmiausia gairėse identifikuoti bruožus būdingus ir aktualius visam Vilniaus miestui nepriklausomai nuo rajono, o vėliau nuosekliai rengti atskirus dokumentus analizuojančius skirtingų miesto dalių ypatumus. Gairėse ir Gide pateiktos nuorodos į rekomendacijas ir kitus dokumentus nėra privalomos ir jos būtent ir yra identifikuojamos kaip naudingos nuorodos skirtos saviugdos tikslams ir informacijos pateikimui, patarimui, kaip pagalba projektuotojui.

Klausimas (komentaras): Gido 7 principas – „įtrauk, atsiklausk ir atsižvelk į vietos bendruomenę ir skirtingus naudotojus“ lingvistiškai tai nėra rekomendacija tai nurodymas.

Atsakymas: Visgi grįžkime prie esmės – koks blogas poveikis padaromas tokiomis nuorodomis, kurios yra suformuluotos aiškiai ir suprantami? Tai yra skirta pagelbėjimui tiems architektams, kurie nėra įsigilinę į miesto specifiką ir kuriems šie aspektai turi būti priminti. Atitinkamai didelė dalis Gairėse pateikiamų nuorodų yra adresuotos ne tik projektuotojams, pvz. renovacijos gairės žymiai labiau yra adresuotos gyventojams, statytojams ir labai plačiam ratui subjektų. Kartu šie dokumentai nėra skirti reglamentavimui.

Klausimas (komentaras): Paminėtas renovacijos gaires iš esmės galima vertinti kaip skirtas suniveliuoti skirtingiems rajonams, pateikiant vienodų architektūrinių sprendinių rinkinį neatsižvelgiant į kiekvieno rajono specifiką;

Atsakymas: Nesutinkame, siektas kaip tik priešingas rezultatas.

Klausimas: Sugrįžtant prie ankstesnio klausimo dalies, kuri liko neatsakyta - svarstomu dokumentu (Gairėmis ir Gidu) yra įteisinamos anksčiau nepatvirtintos gairės ir rekomendacijos. Gairėse nėra tik identifikuojami susiformavę bruožai ir akivaizdžiai formuojami nauji reikalavimai – pvz. tiesiogiai nurodoma projektuok 4-6 aukštus. Tai kuo tuomet vadovautis – teritorijų planavimo dokumentu ar Gairėmis? Kam skirti prioritetą? Ar tai visgi nėra papildomas ribojimas?

Atsakymas: Šiuo klausimu pereiname į kūrybinę diskusiją dėl konkrečių vietų, tačiau akivaizdu, kad viso miesto negalime projektuoti visur taikydami maksimalų teritorijų planavimo dokumentuose numatytą aukštų skaičių. Visgi Gairės ir Gidas yra rekomendacija, o ne reikalavimas.

Klausimas: Ar savivaldybės darbuotojai Gairių netaikys kaip privalomo reikalavimo? Ar Vilniaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojams pakanka kvalifikacijos architektūros kokybės vertinimui atlikti?

Atsakymas: Įgalinti Vilniaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojų kvalifikacija abejoti neturime pagrindo. Gairės su priedais niekuo nepakeis galiojančios ir taikomos tvarkos, tie administracijos darbuotojai, kurie vertinimą atlieka dabar lygiai tokį patį vertinimą atliks ir patvirtinus Gaires.

[Atsakymą taip pat papildė Vilniaus miesto savivaldybės administracijos atstovas iš salės]: akivaizdu, kad vienas asmuo negali atlikti visų pateiktų projektų vertinimo, todėl vertinimas yra atliekamas kolegialiai. Specialistai atlieka vertinimą ir diskusija vyksta mažiausiai tarp 7-8 žmonių savivaldybės darbuotojų, todėl akivaizdu, kad sprendimas yra priimamas kolegialiai. Savivaldybės darbuotojų kvalifikacijos vertinimas nėra šios diskusijos objektas ir visų darbuotojų kvalifikacija atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Jei kyla nesutarimas ar diskusija visuomet kreipiamasi į Tarybą.

Klausimas: Ar dokumentui netrūksta Vilniaus miesto specifikos ir esminių Vilniaus miesto niuansų? Ar nereikėtų sudaryti ateities kartoms Vilniaus miesto krypties? Ar nepavyktų dokumentą peržiūrėti, kad nekiltų tokių gausių diskusijų dėl teisinių aspektų ir parengtų Gairių su priedais atitikties aukštesnės galios teisės aktams?

Atsakymas: Gide nurodyta, kad lentelėse pateikti aspektai yra taikomi kaip orientyrai. Pateikiami principai ir tikslai neturi būti taikomi ar suvokiami kaip privalomi reikalavimai. Gidas ir Gairės yra tik kryptis ir rekomendacija. Atsiversk ir peržiūrėk jei „pasimetei“. Daliai architektų tikrai reikia priminti Gide aprašytus esminius aspektus. Dėl „vilnietiškumo“ – prie kiekvieno kriterijaus sukoncentruojama aktualiausia būtent Vilniaus problematika ir ties kiekvienu klausimu nurodoma kodėl toks klausimas yra keliamas apskritai ir kodėl tai yra svarbu Vilniuje. Norime turėti galimybę pasakyti, kad labai konkrečiai teritorijai reikalinga tai, tačiau visoms teritorijoms iš esmės kartojasi tos pačios esminės pastabos. Nes ko šiandien labiausiai pasigendame projektuose tai Vilniaus gyventojo, kad jo interesai būtų apginti ir, kad jam Vilniuje gyventi būtų gerai.

Komentaras: Tarybos narys pastebėjo, kad Gairėse ir Gide nėra nurodyta kuo pagrįsti reglamentuojantys Gairių punktai neįvardinti teisės aktai, kurių reguliavimu yra pagrįstos Gairės ir Gidas. Siūloma nurodyti prie kiekvieno reikalavimo jo teisinį pagrindą, kad nekiltų klausimų, ar Gairėmis nenustatomas naujas reglamentavimas ar visgi tik kartojamas aktualus galiojantis.

Klausimas: Pateikti 64 pasiūlymai – pastabas teikė Vilniaus architektūros ir urbanistikos ekspertų taryba, ekspertai ir kt. subjektai. Iš esmės visus siūlymus atmetėte. Ar šiuo atveju ir Tarybos pasiūlymai bei pastabos irgi bus atmeti?

Atsakymas: Sutinkame, kad pasiūlymai geri ir vertingi ir su dauguma jų iš esmės sutinkame, tačiau didumą jų atmetėme tik šiuo etapu ir prie pastabų ir pasiūlymų bus sugrįžta tolesniais Gairių ir Gido tikslinimo etapais. Šiandien siekiame pradėti dokumentą taikyti ir tada jau vertinti jo privalumus bei trūkumus ir atitinkamai redaguoti. Turbūt neįmanoma atsižvelgti į visas pateiktas pastabas, nes dalis pastabų prieštarauja viena kitai tarpusavyje ir tai iš esmės sugriautų dokumento struktūrą. Gauta ir daug prieštaringų pastabų, pvz. dokumentas yra per didelis ir turėtų būti trumpinamas, tačiau kartu tie patys

asmenys teikė siūlymus papildyti gaires ir įtraukti papildomus aspektus. Šiuo atžvilgiu buvo kolegialiai nuspręsta į tokias pastabas neatsižvelgti ir pasirinkta veiksmų seka – priimti dokumentą ir toliau jį tobulinti.

Klausimas: Ar kreipsitės į Tarybą, kuomet bus rengiami nauji gidai ir iš naujo tvirtinami ar jų tvirtinti Vilniaus miesto savivaldybės taryboje apskritai neplanuojama?

Atsakymas: Šiuo metu yra svarbu ne ateityje rengiamų gidų tvirtinimo procedūros detalės, o kartu siekti esminių aspektų ir kriterijų įtvirtinimo. Norime dar kartą paklausti, kas Tarybos vertinimu ženkliai pablogės jei bus patvirtintos Gairės su priedais?

Komentaras: Tarybos narys pastebėjo, kad pagal Gairėse išdėstytą jų taikymo tvarką Vilniaus miesto savivaldybės administracijos specialistai taikydami Gaires jas tiesiogiai taikys projektiniams pasiūlymams ir pateiks pastabas neatsižvelgdami į projektuotojo nuomonę, nes Gairėse nėra jokių nuorodų į projektuotojo vertinimą ar jo statusą. Atitinkamai pakoregavus vienas pateiktas pastabas gali būti teikiamos vis naujos anksčiau neteiktos pastabos.

Atsakymas: [Vilniaus miesto savivaldybės administracijos atstovas iš salės]: Gairės ir Gidas bus vienodai taikomos ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos specialistams ir projektuotojams. Vertiname, kad tai padės geriau suprasti teikiamas pastabas ir struktūrizuoti bei vienodai taikyti reikalavimus visiems projektuotojams. Projektuotojas paties spalvinio žymėjimo nematys ir pastabas bei pasiūlymus gaus lygiai tokiu pačiu formatu kaip ir dabar su prašymu pagrįsti sprendinius.

[Pranešėja : Vyriausiojo architekto pareigybės nebuvimas yra neabejotinai blogos praktikos pavyzdys ir turi būti atsakingas asmuo kuris atsižvelgia į viso miesto politiką ir vystymosi kryptis. Pavienis projektuotojas sprendžia konkretaus sklypo ar teritorijos užstatymo klausimus ir dažniausiai nemato viso miesto.

[Vilniaus miesto savivaldybės administracijos atstovas iš salės]: Geras šią diskusiją iliustruojantis pavyzdys: Gulbinai – vienoje gatvės pusėje architektas siekia maksimalių reglamentų įgyvendinimo, kitoje gatvės pusėje jau kitas architektas įgyvendina visiškai skirtingą planavimą ir sprendinius. Tokiu būdu ir kyla poreikis numatyti ir priminti pačius pagrindinius urbanistikos principus, kuriuos ir numato Tarybos vertinimui pristatomos Gairės, kad projektuojant paviniame sklype visuomet būtų atsižvelgia ir į esmę bei supančią aplinką.

Klausimas (komentaras): Akivaizdu, kad perimetrinis užstatymas nėra panacėja visais atvejais ir neturi būti taikomas mechanškai. Neretai architektūros kokybės tikslu turi būti prioritetizuojamas ir laisvas užstatymas. Pvz.: Pavilnių parko prieigose yra keičiamas reljefas ir užstatoma kareivišku principu, vienpusiško vertinimo prevencija turėtų būti atsispindėta ir Gairėse.

Atsakymas: Būtent, Gairėse ir yra kalbama apie kūrybišką urbanistinę struktūrą. Vienaip turi būti projektuojama gamtinėje struktūroje, kitaip projektuojant pirmąjį statinį ar statinius, kurie ir pradės formuoti urbanistinę struktūrą, dar kitaip kai kvartalai yra uždaromi – užstatomas paskutinis laisvas sklypas. Vertiname, kad viena pagrindinių Vilniaus „ligų“ ir yra šabloniškumas ir besikartojantys sprendiniai statant tipinius pastatus skirtingose Vilniaus miesto vietose neatsižvelgiant į supantį kontekstą. Būtent šitą reiškinį Gairėmis ir Gidu ir siekiama sustabdyti Vilniuje.

Komentaras: Šabloniškumą gal ir sukėlė ta aplinkybė, kad projektas buvo greičiausiai suderintas ir dėl to siekiant operatyvumo taikomas toliau.

Viešojoje dalyje dalyvavusių asmenų pasisakymai:

Pasisakymas: [Posėdyje dalyvaujantis asmuo] Esu iš dalies prisidėjęs prie šių Gairių ištakų. Sutinku, kad Gairių parengimas yra vyriausiosios architektės ir jos komandos pareiga. Skaitydami ir vertindami Gairės turime galvoti apie tai ko jomis siekiama, ko norima, kaip šis dokumentas leis siekti bendrų miesto tikslų. Atsimenu, kad pirmieji tikslai buvo paprasti, pvz. garažų pirmuose aukštuose atsisakymas. Turime nepamiršti, kad savivaldybės pareiga yra pasakyti (pateikti pastabas) kitos šalies – suvokti ir išklaudyti šias pastabas.

Vis dėlto Gairės neišvengiamai taps dokumentu kuriuo reikės vadovautis ir šiuo atžvilgiu Gairių ir Gido turinys (užrašytas tekstas) neatliepia pateikiamo Gairių pristatymo žodžiu ir deklaruojamų tikslų. Džiaugiuosi kad po visuomenės pastabų yra sumažėjęs didaktinis dokumento tonas. Kartu ir toliau vertinu, kad pirmoji Gairių dalis teisiniu atžvilgiu nėra stipri ir ši dalis gali sukelti labai daug teisinių ginčų. Labai trūksta teisinio tikslumo ir aiškumo. Kada konkrečiai bus taikomos Gairės ir gidas, kaip visi nurodyti punktai bus patikrinami, kada ir per kiek laiko bus patikrinami? Ar toks išsamus kompleksinis ir kokybinės vertinimas neturėtų būti taikomas tik konkrečiais atvejais? Šiuo atžvilgiu pritariu pranešimo metu nurodytam variantui dėl specialiųjų architektūros reikalavimuose įrašomų konkrečių Gairių aspektų.

Kita vertus, kuomet perskaitome Gido turinį randame, kad jei nurodyta raudona spalva – taisyk pagal pastabas. Raudona turėtų būti identifikuojama kaip signalas, kad gali būti pažeidžiami architektūros kokybės kriterijai, tačiau ne kaip konkretus nurodymas taisyti projektą. Juk negalime atmesti tikimybės, kad architektas su „raudonu“ sprendiniu pakeis visą architektūros kryptį. Šviesoforas „spalvinis“ žymėjimas turi būti skirtas ne stabdyti ar bausti, o tik vertinti. Sprendimą turi priimti vyriausiasis architektas, o ne aplinkybė, kad buvo priskirta viena ar kita spalva. Šiuo atžvilgiu vertinu, kad Gairės turi būti taikomos ne kiekvienam projektui, o tik išskirtiniais atvejais, specialiųjų architektūros reikalavimuose nurodyta apimtimi ir netapti priemone detaliam kiekvieno projekto vertinimui atlikti.

Viskam taikydami tuos pačius klausimus rizikuojame, kad visi sprendiniai taps vidutiniai ir rezultate gausime suniveliuotus sprendinius. Visiems atvejams taikant tą patį principą - laikykis perimetro nėra tikslinga. Galbūt principas turėtų skambėti taip - atskirk viešąsias ir privačias erdves ir vėlgi tai nėra panacėja visais atvejais.

Pranešime girdėjome nuolat pasikartojantį teiginį, kad nespėjame, kad tai užtruks dar daug metu, tačiau primenu, kad ši veikla yra tęstinė ir nėra taip, kad viską turime daryti iš naujo – galime ir turime pasinaudoti jau turimu didžiuliu įdirbiu ir sukaupta medžiaga. Gairėse įvairiais klausimais yra supainiojamas teritorijų planavimas su statyba. Juk negali būti tokių reikalavimų, kaip įsivertink ar pas tave nėra per daug butų ir naujų nebestatyk. Puikus kriterijus teritorijų planavimo dokumento rengimo etapu, tačiau tai negali būti nustatoma Gairėse ir tuo labiau projekto sprendiniams. Kitu atveju, neišvengiamai programuojamas ginčas dėl Gairių atitikties galiojantiems teritorijų planavimo dokumentams kuriais nagrinėjame sklype yra numatoma statyba.

Nepaisant Gairėse ir Gide išlikusio didaktinio tono visgi kviečiu palikti sprendimo teisę atestuotiems architektams. Fasado kompozicija ir tūrio santykiai apskritai neturėtų būti vyriausiojo architekto teikiamų pastabų objektu. Jei dėl to kyla pastabų, tuomet turi būti kvestionuojama architekto kvalifikacija, o ne kuriamas ginčas tikrinant projektinių pasiūlymų sprendinius. Atitinkamai siūlau nesikišti ir į pastato vidaus sprendinius – kontroliuokime tik tiek kiek reikia viešojo intereso atžvilgiu ir nenusismulkiname į nereikšmingas detales.

Kviečiu nesislėpti po frazėmis „mes jus girdime“ ir „leiskime gyventi, o paskui pataisysime“. Suprantu kad tai yra labai svarbus darbas ir sunku jį atlikti, kai sulaukiama daug kritikos, tačiau dar kartą pabrėžiu, kad

šiuo klausimu turime visais įmanomais būdais vieni kitiems padėti ir stengtis suprasti tas pastabas ir siūlymus kuriuose vieni kitiems išsakome.

Atsakymas: Ačiū už pastabas. Į pastabas atsižvelgėme, pakeitėme struktūrą, papildėme nuostatomis dėl kūrybinės laisvės ir išsiuntėme pakoreguotas Gaires ir Gidą.

Tarybos nario klausimas: kaip Statybos sektoriaus vystymo agentūros atstovas vykdamas stebėseną Jūs galite vertinti Gaires ir Gidą ir kitų savivaldybių parengtų gairių kontekste. Kaip Gairės atrodo kitų savivaldybių parengtų analogiškų dokumentų atžvilgiu?

Atsakymas []: Kitos savivaldybės pasirinko kitokį formatą. Vertinimas susietas griežtai prie architektūros kokybės kriterijų. Tuo tarpu šiandien Tarybos nagrinėjamos Gairės ir Gidu apimamas platesnis ratas aspektų kaip pvz. sprendinių ekonomiškumas ir tvarumas. Vis dėlto šių aspektų vertinimui mes turbūt net ir negalime taikyti gairių Metodikos prasme ar šį vertinimą atlikti tikrindami projektinius pasiūlymus. Iš esmės dėl šių priežasčių kitos savivaldybės ir neplėtė vertinimo apimties. Gairės vertintos kaip konkretus „įrankis“, turbūt galima teigti, kad labiau pasiteisino konkretesni sprendiniai.

Tarybos pirmininkė pakvietė pasisakyti posėdyje dalyvaujantį :

Pasisakymas [Posėdyje dalyvaujantis asmuo -]: Teko recenzuoti Gairių ir Gido projektą. Vertinu, kad tai yra labai geras pvz. kuomet yra bandoma autorizuoti ir „suvilninti“ dokumentą. Pirmiausia norėčiau išgryninti, kad visi kalbame ir nagrinėjame tą patį objektą. Vadovaujantis Metodikos reikalavimais Vilniaus miesto savivaldybės administracija privalo pasitvirtinti gaires. Esminis klausimas šiuo atveju turbūt yra – ar bus tiesiog nukopijuota Metodika, ar bus priimtas „vilnietiškas“ dokumentas. Pažymiu, kad negaliu identifikuoti taip gausiai minėtų papildomų reikalavimų ir Gairės su Gidu būtent ir yra skirtos Vilniaus identitetui ir autentiškumui puoselėti ir išsaugoti dokumentas. Dokumentu pirmiausia ir yra siekiama architektūros kokybės Vilniui. Turbūt visos išsakytos pastabos tam tikru atžvilgiu yra aktualios, nes savivaldybės parengtas dokumentas yra sudėtingas ir plačios apimties. Visgi akcentuoju, kad šios Gairės yra šansas aiškiai pasakyti miesto viziją, ypatybes ir būdingiausius bruožus.

Kaip žinome, Vilnius turėjo ir vadovavosi 10 punktų, todėl jau atėjo laikas pereiti į aukštesnio lygmens detalizavimą – miesto unikalumą, centriškumą, visuomenės daugiacentriškumą. Turi būti asmuo, kuris prisiima atsakomybę ir kreipia miestą šia konkrečia kryptimi. Po metų ar keliolikos gali reikėti jau eiti kita kryptimi ir dabar Gairėse ir Gide nustatytos vertybės gali keistis. Vertybiniai aspektai išreikšti Gairėse padeda mažinti krypties neaiškumą ir suvokti bendruosius tikslus.

Gerosios praktikos pavyzdžiai galėtų būti pridėti prie Gairių ir Gido. Žinoma ne visuomet Vilniuje turėsime būdų geriesiems pavyzdžiams išsakyti. Gidas šiuo atveju turėtų būti labai aiškiai ir nurodomas kaip gerosios praktikos rinkinys, nes dokumento vietos egzistuojančioje sistemoje identifikavimas yra labai svarbus. Šiuo atveju turime atsakyti į šiuos klausimus: Ar klausimai turi būti pritaikyti Vilniui? Ar turi būti apimami ir papildomi bendrieji klausimai?

Metodikoje yra aiškiai nustatytas reikalavimas susieti Metodiką su konkrečios savivaldybės specifika. Klausimas kaip galėtų būti dar aiškiau išreiškiamas miesto unikalumas ir politika. Tarybos vertinimui iš esmės ir yra teikiamas šis klausimas - ko mes norime? Ar mes norime turėti vertinimo mechanizmą ir gaires pritaikytas Vilniaus miestui ar priimtą šabloninę metodiką?

Klausimas []: Ar nenorėjote išskirti gerosios praktikos pavyzdžių?

[Vilniaus miesto savivaldybės administracijos atstovas iš salės]: Gerosios praktikos pavyzdžių atsisakyta, kad tokiu būdu nebūtų pateikiami konkretūs sprendiniai.

Pranešėja : Tai galėtų būti vertinama kaip vieno konkretaus sprendinio siūlymas, todėl to atsisakyta.

Pranešėja : Kartu neaišku ir koks tuomet yra tas geras pavyzdys ir prašome nurodyti tuos geriausius pavyzdžius?

Atsakymas : Nėra aišku, kada ir kaip bus tai taikoma ir kokia apimtimi? Tačiau vėjų rožė neduoda atsakymo. Siekite šių dalykų, o mes vertinsime pagal konkrečius kriterijus.

Pranešėja : „Šviesoforo“ principas įvertintas kaip tinkamas ir geras įrankis administracijos viduje identifikuoti kada reikalingos papildomos pastabos ir kaip jau minėta projektuotojui jos bus teikiamos ne spalviniu žymėjimu, o konkrečiomis pastabomis. Dėl „vilnietiškumo“ labai dėkojame už pastabas. Po šių pastabų ir atsirado papildomoji dalis – „vilnietiškumas“ ir kryptis. Kiekvienas kriterijus yra detalizuotas dėl to kaip jis reiškiasi Vilniuje.

Tarybos pirmininkės komentaras: Ar neturėtų būti orientuojamasi į Vilniaus ypatumus ir kuo Vilnius ar atskiros jo dalys yra ypatingos, o ne kokia yra šių dalių problematika? Ar reikia į visus aspektus atkreipti dėmesį klausimais ar tik į dalį? Ar nereikia tam papildomo paaiškinimo? Taip pat turiu klausimą dėl paties Gido kaip projektavimo vadovo - kompendiumo? Kompendiumas yra skirtas miesto ypatumams įvardinti ir kaip pagalba projektuojant atsižvelgti į tuos ypatumus. Jeigu Gidas turi autorių (šiuo metu nurodytas vienas autorius), tai visam miestui vadovautis vieno autoriaus nuomone turbūt nėra teisinga ir objektyvu. Šiuo atžvilgiu kyla klausimas, ar Gidą kūrė vienas žmogus ar kolektyvas ir jei tai savivaldybės formuojamas dokumentas, autorystė, matyt, neturėtų būti įvardijama. Tačiau šie klausimai iš esmės yra skirti rengėjams ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijai juos apsvarstyti ir įvertinti savo nuožiūra.

Tarybos pirmininkė padėkojo pranešėjams už pristatymą, visiems posėdyje dalyvavusiems ir pasisakiusiems asmenims ir pažymėjo, kad viešojo posėdžio dalis yra baigiama bei Taryba posėdį toliau tęs uždaroje posėdžio dalyje.

III. TARYBOS ARGUMENTAI

Taryba įvertino Gairės ir Gidą bei vertinimui pateiktą medžiagą, Pranešėjų pristatytą informaciją bei pateiktus atsakymus į klausimus ir posėdyje dalyvaujančių asmenų pasisakymus dėl Gairių, taip pat išanalizavo Gairių su priedais tikslus ir turinį atitikties Architektūros įstatymo bei Metodikos reikalavimams atžvilgiu ir atkreipia Pareiškėjos dėmesį į žemiau išdėstytas aplinkybes:

- 1) Taryba vertina, kad vertinimui pateiktos Gairės ir Gidas yra pristatomi ir planuojami taikyti kaip neatskiriama dokumentai formuojantys vieną visumą. Atitinkamai Gairės yra dokumentas kurio parengimo reikalavimas yra nustatytas įstatymu, tuo tarpu Gidas atspindi Vilniaus miesto savivaldybės administracijos atstovų (rengėjų) vertinimą bei siekius ir tikslus, kurie nesutampa su aplinkos ministro Metodikoje nustatytu gairių objektu ir jo apimtimi. T. y. Gidas savo turiniu ir forma gali būti identifikuojamas kaip Architektūros įstatymu ir Metodika nenumatytus reikalavimus nustatantis dokumentas, kurio savivaldybei nėra nustatytos pareigos rengti ir kurio rengimas nėra numatytas teisės aktais apskritai. Atitinkamai, siekiant neviršyti įstatymu savivaldybei suteiktų įgaliojimų, Gidas negali būti kvalifikuojamas ir kaip Gairių priedas ar neatskiriama dalis, nes tai iš esmės keičia Gairių apimtį ir turinį. Tarybos vertinimu Gidas galėtų ir turėtų būti išleidžiamas ir

skelbiamas atskirai be savivaldybės tarybos tvirtinimo kaip architektūros srities edukacinė medžiaga, tačiau ne kaip Metodikos taikymo gairių priedas ar neatskiriama gairių dalis.

- 2) Taryba pažymi, kad Gairių ir Gido projektu yra iš esmės siekiama apjungti 3 skirtingas architektūros kokybės sistemas – 5 Gido vertinimo aspektai; 9 Vilniaus principai ir 8 architektūros kokybės kriterijai. Visos šios sistemos iš esmės yra sujungiamos nurodant kiekvienos iš jų tarpusavio sąsajas ir ypatingai akcentuojant sąsajas su Architektūros įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais architektūros kokybės kriterijais. Tokiu būdu Pranešėjai siekia pagrįsti kad 5 Gido vertinimo aspektai ir 9 Vilniaus principai atspindi ir perteikia tuos pačius vertinimo kriterijus kaip ir Architektūros įstatyme įtvirtinti architektūros kokybės kriterijai. Visgi, šiuo atžvilgiu Tarybai nebuvo pagrįsta kokiu tikslu tuomet reikia kurti ir formuluoti dar dvi papildomas architektūros kokybės kriterijų sistemas, jei jos visos atitinka ir yra skirtos Architektūros įstatymo 11 straipsnyje nustatytiems kriterijams vertinti ir atskleisti. Taryba vertina, kad šiuo atveju iš esmės buvo sukurtos dvi papildomos kokybinių kriterijų skalės nors savivaldybė teisės aktais vėlgi nėra įpareigota ar įgaliota to atlikti. Kartu toks trijų persipynusių tarpusavyje vertinimo sistemų dubliavimas sukuria komplikuoatą ir sunkiai taikomą sistemą, kurioje daliai architektūros kokybės kriterijų yra sukuriama ženkliai didesnis lyginamasis prioritetas lyginant su likusiais kriterijais.
- 3) Atitinkamai Tarybos vertinimu Gairių 4-12 punktams ir juose nustatomiems procedūriniais reikalavimams trūksta teisinio pagrįstumo. Metodikos 20 punkte nustatyta, kad Gairėse yra *įvardinami konkrečios savivaldybės teritorijai ar jos dalims, miestams ar jų dalims būdingi urbanistinių struktūrų bruožai, formuojančio užstatymo (konteksto), architektūros objektų savitumo elementai, pateikiami architektūrinės išraiškos (medžiagiškumo, spalvų, inžinerinių sistemų ir įrangos pastato išorėje išdėstymo, balkonų, lodžių įstiklinimo, stoglangių įrengimo, reklamos išdėstymo, kt.) aspektų pavyzdiniai rinkiniai, taikytini konkrečiai vietai ir (ar) objektui (kompleksui, kvartalui, sklypui, statiniams, renovuojamiems pastatams)*. Tuo tarpu Gairių 4 – 12 punktai akivaizdžiai nustato procedūrinius reikalavimus (projekto sprendinių vertinimas, jų žymėjimas, galutinio sprendimo dėl pritarimo projektui priėmimas). Tai yra Gairių turinys yra akivaizdžiai orientuotas į statybą leidžiančio dokumento išdavimo procesą, o ne urbanistinėms struktūroms būdingų bruožų identifikavimą ir Metodikos taikymą kokybės vertinimui.
- 4) Taryba taip pat pažymi, kad Gairėse ir Gide pateikiami aspektai, siūlymai ir kryptys pasižymi tam tikrais bendro pobūdžio politiniais aspektais (pvz. Gairių lentelės I eilutė: *„įgyvendinti Vilniaus žaliojo miesto veiksmų planą, taip pat prisidėti prie Europos Sąjungos krypčių, tokių kaip Europos žaliasis kursas ir Žiedinės ekonomikos veiksmų planas*). Į ateitį nukreipti politiniai siekiai nėra tas aspektas, kuris turėtų būti identifikuojamas apibūdinant mieste susiformavusias būdingas urbanistines struktūras. Atitinkamai miesto politika ir strategija, su kuo sutiko ir Pareiškėjos atstovai, pristatymo metu, taip pat nėra Gairių reglamentavimo objektas;
- 5) Taryba pabrėžia, kad nepaisant gausiai deklaruojamo holistinio požiūrio siekio savivaldybės administracija transporto ir susiekimo klausimus Gairėse vertina vienpusiškai. Gairėse labai išsamiai ir nuodugniai analizuojami pėsčiųjų ir dviračių eismo klausimai, formuojama daug vertingų pasiūlymų šiuo aspektu, tačiau beveik visai neskiriama dėmesio automobilių transportui skirtų sprendinių kokybės vertinimui. Pažymėtina, kad transportas negali būti suvokiamas tik kaip dviračiai ir pėsčiųjų eismas. Taip pat Tarybos vertinimu transporto tema Gairėse turėtų būti nagrinėjama vėlgi urbanistinių struktūrų savitumo ir būdingųjų bruožų aspektu nekeliant Gairėse imperatyvių siūlymų ir reikalavimų sprendiniams priimti.

- 6) Gairėse galėtų būti skirta ir daugiau dėmesio nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir vietovėms ir jų formuojamoms urbanistinėms struktūroms, kad panaudojant Gairės kultūros paveldo objekto (-ų) gretimybėje projektuojamas statinys pirmiausia ir galėtų būti įvertintas įtakos kultūros paveldo objektui kėlimo aspektu ir tik tada analizuojami jo likę sprendiniai.
- 7) Taryba pažymi, kad įgyvendinant Architektūros įstatymo reikalavimus Gairės turi aprašyti ir detalizuoti būtent kiekvieno Vilniaus miesto rajono ir teritorijos ypatybes ir išskirtinius bruožus, taip pat ir atsakyti į klausimą kaip konkrečiam rajonui ar teritorijai taikyti Architektūros įstatymo 11 straipsnyje įtvirtintus kokybės kriterijus. Tuo tarpu, Pranešėjai nurodė, kad Gairės su priedais adresuoja ne ypatybes ar savitumus, o yra skirtos 80 procentų aspektų, kurie sutampa ir yra bendri visoms Vilniaus miesto dalims, identifikuoti. Visgi Gairės, vadovaujantis Architektūros įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi ir Metodikos 20 punktu ir turėtų įvardinti ir apibrėžti ne bendras projektavimo taisykles ir principus, kurie studijuojami aukštosiose mokyklose ar įgyjami profesinės praktikos metu, o **būtent šiuos likusius 20 procentų ypatybių, kurios ir yra unikalios Vilniaus miestui ar Vilniaus miestų rajonams ar dalims.** Gairėse yra pateikiami bendrieji Vilniaus bruožai tačiau jie įvardijami kaip problematika ir pateikiami epizodiškai jų neanalizuojant ir neidentifikuojant susiformavusios jų išraiškos atskirose miesto dalyse. Tarybos vertinimu, pagrindinis Metodikos taikymo gairių objektas, vadovaujantis Metodikos 19 punktu ir yra konkrečios savivaldybės ir savivaldybės dalių savybių atskleidimas, o ne iš esmės visiems miestams tinkamų sprendinių ir bendrų bruožų identifikavimas („Metodikoje pateikti kriterijų vertinimo aspektai ir klausimai kriterijų aspektams įvertinti gali būti detalizuojami atsižvelgiant į konkrečios savivaldybės teritorijų ar jų dalių, miestų ar jų dalių urbanistinių struktūrų ypatumus, architektūros objektų savitumus“). Vis dėlto, Tarybos vertinimui pateikti Gairės ir Gidas pasižymi liepiamąja nuosaka, nagrinėja ir aprašo ne objektų savitumus, o nustato reikalavimus ir kryptis kokie turi būti priimami sprendiniai.
- 8) Gairių rengimo projektas turėtų prasidėti nuo savivaldybės ir jos dalių savitumų identifikavimo, kas turi būti Gairių pagrindas ir esmė. Atsižvelgiant į įstatymu nustatytą reglamentavimą Tarybos svarstymui turėtų būti pateikiamos Gairės su pirmiausia įvardintais Vilniaus miesto ir jo dalių unikaliais savitumais ir ypatybėmis atskleidžiant šių ypatybių turinį ir veikimą aplinkoje ir kontekste, jų formavimosi specifiką, vertingumą, kuriamą vietos charakterį. Tuo tarpu, Tarybos vertinimui pateiktose Gairėse ir Gide pasirinkta visiškai kita kryptis – Vilniaus miesto bendrosios ypatybės nurodomos epizodiškai ir kaip problematika, o ne vertybė, jų nedetalizuojant ir neatskleidžiant kiekvieno miesto rajono kontekste. Visas Gairių ir Gido turinys yra nukreiptas į reikalavimų nustatymą („struktūruok“, „užbaik“, „išlaikyk“, „performuok“, „koduok“ ir t.t.) o ne unikalumo identifikavimą. Nustatomi tik bendri aspektai ir reikalavimai pateikiami kaip projektavimo sąvadas.
- 9) Svarbu pažymėti, kad **net patys Pranešėjai pripažįsta jog pateiktos vertinimui Gairės ir Gidas neatitinka Architektūros įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje ir Metodikos 20 punkte nurodyto gairių reglamentavimo objekto - įvardinti konkrečios savivaldybės teritorijai ar jos dalims, miestams ar jų dalims būdingus urbanistinių struktūrų bruožus, ir nurodo, kad šiam tikslui pasiekti reikalingi dar 5 metai.** Tačiau tokiu būdu yra akivaizdu, kad vertinimui pateikto dokumento (Gairių ir Gido) turinys neatitinka įstatymo reikalavimų ir Tarybos vertinimui nėra pateiktos įstatymo reikalavimus atitinkančios gairės. Tarybos vertinimu, Gairių objektas yra esamos ir susiformavusios urbanistinės struktūros atskleidimas projektuotojui, tuo tarpu Vilniaus miesto savivaldybė Gairės sumaišo su Metodika ir rengia jas kaip projekto sprendinių tikrinimo priemonę. Pažymėtina, kad šiuo atveju nesvarbu ar Gairės ir Gidas su spalvinio vertinimo metodika bus taikomos tik administracijos viduje ar specialiuosiuose reikalavimuose bus įrašyti visi ar tik keletas kriterijų, Gairės tokiu būdu

tampa reglamentavimą – reikalavimus nustatančiu dokumentu skirtu vertinti projekto sprendinius. Primename, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 24 straipsnio 3 dalimi projektas yra rengiamas ir privalo atitikti specialiuosius reikalavimus, todėl sprendimas įrašyti Gairės ar jų dalį į specialiuosius architektūros reikalavimus vyriausiojo architektu sprendimu sukuria imperatyvų reikalavimą. Visa tai iš esmės prieštarauja Metodikos 20 punktui ir Gairių objektui, kuris apima tik susiformavusių urbanistinių struktūrų atskleidimą, ir nėra skirtas naujų sprendinių kūrimo tvarkai numatyti.

IV. TARYBOS IŠVADOS

Taryba, vadovaudamasi Architektūros įstatymo 11 straipsnio 4 ir 5 dalimis ir Metodikos 19, 20 ir 28 punktais bei įvertinusi pateiktą Gairių su priedais projektą balsų dauguma teikia šią išvadą ir **rekomenduoja neteikti Gairių ir Gido Vilniaus miesto savivaldybės tarybos tvirtinimui** atsižvelgiant į tai, kad svarstymui pateikto dokumento (Gairių ir (ar) Gido) turinys ir forma neatitinka gairių reglamentavimo objekto ir tų reikalavimų, kurie yra nustatyti Metodikos taikymo gairėms įstatymu ir aplinkos ministro įsakymu.

Gairėse ir Gide naudojamas įtraukus šnekamosios kalbos stilius, tačiau kartu šis stilius pernelyg lengvai gali būti interpretuojamas ir taikomas subjektyviai, kas suteikia neribotą galimybę Gairės interpretuoti taikančio subjekto pasirinkta kryptimi. Tarybos vertinimu, įstatymu yra aiškiai nustatyta gairių apimtis, kad tai yra dokumentas skirtas papildyti Metodiką miesto savitumų ir ypatybių sąrašu, o ne reikalavimais projekto turiniui ar teritorijų planavimo dokumentų sprendiniams, kas iš esmės neatitinka Metodikos 19-20 punktų.

Kartu Taryba pažymi, kad Vilniaus miesto ir jo dalių atžvilgiu jau yra parengta daug studijų ir koncepcijų, todėl Tarybos vertinimu turėtų ir galėtų būti pasinaudojama šia sukaupta mokslinė bei metodinė medžiaga ir patirtimi siekiant identifikuoti Vilniaus miesto urbanistinių struktūrų ypatybes, o ne bendruosius bruožus ar dažniausiai teikiamus projektams reikalavimus - pastabas. Siūlome Vilniaus miesto savivaldybės administracijai iš esmės koreguoti Gairės ir teikiame šias rekomendacijas Gairių turiniui ir formai:

- 1) Gairėse turi būti atskleisti miesto ir (ar) miesto dalių pagrindiniai ypatumai ir unikalūs bruožai, kaip tai nustatyta Metodikos 19 ir 20 punktuose;
- 2) Tarybos vertinimu neturi būti labai išsamiai detalizuota ir iki mažiausių smulkmenų aprašyta kiekviena teritorija ir pakaktų bent jau bendrais bruožais nurodyti esminius teritorijos bruožus šiuo metu leidžiančius konkrečią teritoriją atskirti nuo kitų Vilniaus miesto dalių;
- 3) Tarybos vertinimui pateiktose Gairėse su priedais kiekvienam architektūros kokybės kriterijui yra priskiriami aspektai ir klausimai aspektui atskleisti, tačiau klausimai ne visuomet atitinka kriterijų. Daugiau kaip pusė klausimų yra skirta mikro-judumui ir kartu labai mažai klausimų nagrinėja urbanistinį integralumą, dėl ko Gairėse, kurių pagrindinis objektas ir turėtų būti urbanistinių struktūrų ypatumai urbanistinio integralumo kriterijus lieka beveik neatskleistas;
- 4) Gairių taikymo klausimai turi būti susieti su Metodikos taikymu ir gali būti nurodomi esminiai kriterijai ar gairėmis naudojamosi visais atvejais ar tik atskiriems projektams ar atskirose Vilniaus miesto dalyse taikant Metodiką. Taip pat siūlome jau gairėse aiškiai įvardinti kas sprendžia kada taikyti gairės ir kokie klausimai kokiose miesto dalyse yra prioretizuojami;
- 5) Rekomenduojame keisti pasirinktą gairių struktūrą ir atskirti Gidą nuo Gairių nes pasirinkta forma ir ypač Gido turinys neatitinka įstatymo ir aplinkos ministro įsakymu patvirtintos Metodikos

reikalavimų, keliamų gairėms ir jų turiniui. Gidas gali būti viešinamas ir teikiamas kaip metodinė medžiaga, tačiau ne kaip Metodikos taikymo gairių dalis ar priedas.

V. TARYBOS REKOMENDACIJOS

Apibendrinant Taryba pažymi, kad vertinimui pateiktas jungtinis Gairių ir Gido dokumentas **neatitinka Architektūros įstatymo ir Metodikos reikalavimų ir šiuose teisės aktuose identifikuoto gairių reglamentavimo objekto** dėl ko Tarybos vertinimu šio turinio ir formato dokumentas **negali būti teikiamas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos tvirtinimui.**

Posėdžio pirmininkė Dalia Dijokienė

Posėdžio sekretorius Kazimieras Labokas